

Кишининг биродарига эҳсон қилиши диндандир

11:48 / 15 декабрь 874

Суфён ибн Уяйнадан Муҳаммад ибн Маймун Маккий ривоят қилганлар: «Иброҳим ибн Адҳамга: «Уйлансангиз бўлмайдими?» – дейилганда, у киши: «Нафсим зўрлик қилмаганида, уйланмасдим», – деб айтдилар».

Халаф ибн Тамим айтганлар: «Иброҳим ибн Адҳам болта олиб, тоққа бордилар ва ўтин йиғиб келиб, сотдилар. Пулига ҳар хил ҳолва сотиб олиб, дўстларига тортиқ қилдилар. Ҳолва ейилаётган пайтда шўхчан оҳангда: «Югурганники ҳам, буюрганники ҳам бўлди, маза қилиб олаверинглар!» – дедилар».

Исом ибн Раввод ибн Жарроҳ оталаридан ривоят қилганлар: «Бир кеча Иброҳим ибн Адҳам билан бирга эдим. Бир киши янги пишган мева келтирди. Иброҳим эвазига бериш учун нарса излаб, ён-атрофга қарадилар. Менинг эгаримни кўрсатиб: «Шуни ол», – дедилар. У эгарни олди. Менинг нарсам билан ўнфайсизликдан халос бўлганларига севиниб кетдим».

Али ибн Баккор айтганлар: «Бани Ижлдан бўлган олий насабли Иброҳим ибн Адҳам ўрим пайтида шеър хиргойи қилардилар:

???? ????? *???? ?????

Сен Аллоҳни ўзингга дўст тут,

Одамларнинг гап-сўзин унут.

Иброҳим ибн Адҳам кўйлаксиз, яктак киярдилар. Ёзда тўрт дирҳамлик кўйлак ва иштондан бошқа нарса киймасдилар. Муқимлик пайтларида ҳам, сафарда ҳам рўза тутардилар. Кечалари ухламасдан тафаккур қилардилар. Мардикорлик қилганларида, иш ҳақларини дўстлари оларди, ўзлари пулни ушламасдилар. «Бунга кўнглингиз тусаган нарсаларингизни олиб энглар», – дердилар. Ўзлари эътибор бермай ўтирардилар. Ёрғучоқда икки муд буғдойни бир қўллари билан янчардилар».

Абу Юсуф Ғасулий айтганлар: «Авзоъий Иброҳим ибн Адҳамни овқатга таклиф қилдилар. Иброҳим камгина таом едилар. Авзоъий бунинг сабабини сўраганларида, у киши: «Таом кам бўлгани учун», – деб жавоб бердилар». (Кунларнинг бирида Иброҳим ибн Адҳам кўп овқат пишириб, Авзоъийни меҳмонга чақирдилар. Авзоъий: «Исрофгарчиликдан қўрқмайсизми?» – деганларида, у зот: «Аллоҳ хушламаган иш – исроф бўлади. Аммо кишининг биродарига эҳсон қилиши диндандир», – деб жавоб бердилар.)

Бишр Ҳофийга Яҳё ибн Ямон: «Суфён Иброҳим ибн Адҳам билан бирга ўтирсалар, кўп ўйлаб, кам гапирардилар», – деганлар.

Абдуррахмон ибн Маҳдий Толутдан ривоят қилганлар: «Иброҳим ибн Адҳамнинг: «Шухратга ўч кимса Аллоҳга ишонмабди», – деганларини эшитдим».

Шухратни яхши кўриб, ўзи сезмайдиган кишига бу борада танбеҳ берилса, хафа бўлмайди, ўзини оқламайди, айбини тан олиб: «Камчиликларимни кўрсатганларга Аллоҳнинг раҳмати бўлсин», – деб айтади, нафсига қул бўлиб қолмайди. Ўз айбини сезмаслик, сезишга ҳаракат қилмаслик – дарди бедаво.

Исом ибн Равводга Исо ибн Ҳозим Найсобурий айтганлар: «Иброҳим ибн Адҳам билан Маккада эдик. У зот Абу Кубайс тоғига қараб: «Иймони мукаммал мўмин тоғни қимирлатишни истаса, қўлидан келади», – дедилар. Шунда тоғ қимирлай бошлади. Иброҳим ибн Адҳам: «Жим тур, мен сени

назарда тутганим йўқ», – дедилар».

Ибн Абу Дунёга Муҳаммад ибн Мансур, у кишига Ҳорис ибн Нуъмон айтганлар: «Иброҳим ибн Адҳам эман дарахти меваларини терардилар».

Маккий ибн Иброҳим айтганлар: «Иброҳим ибн Адҳамдан: «Мўминнинг каромати нималарга қодир?» – деб сўрашди. «Тоққа «Қимирла», деса, у қимирлайди», – деб жавоб бердилар. Шу пайт тоғ қимирлай бошлади. Иброҳим ибн Адҳам унга қараб: «Сенга айтганим йўқ», – дедилар».

Иброҳим ибн Адҳам айтганлар: «Ҳамма подшоҳ ҳам адолатли бўлмайди, адолатсиз подшоҳ ўғри билан баробардир. Ҳамма олим ҳам тақводор бўлмайди, тақвосиз олим бўри билан баробардир. Кимки Аллоҳдан бошқага қуллик қилса, у билан итнинг ўртасида фарқ йўқ».

Бизга Аҳмад ибн Иброҳим Жулудий ва бошқалар хабар бердилар. Уларга Абдуллоҳ ибн Латтий, у кишига Жаъфар ибн Мутаваккил, у кишига Абул Ҳасан ибн Аллоф, у кишига Ҳаммомий, у кишига Жаъфар Хулдий, у кишига Иброҳим ибн Наср, у кишига Иброҳим ибн Башшор айтиб берганлар. У киши Иброҳим ибн Адҳамнинг: «Фидойилари бўлган дин улуғдир. Аллоҳ йўлида илм ўрганган киши учун ўзини кўз-кўз қилгандан кўра, пинҳонлик яхшироқдир. Аллоҳга қасамки, уйқу билан ўтадиган ҳаётга ишонч йўқ. Ажалга пеш қилинадиган узр йўқ. Шундай экан, эътиборсизлик, камчилик, сусткашликка не ҳожат?! Сермазмун амалларимиз учун, бардавом тавбамиз учун, боқий ҳаётнинг мазмунли бўлиши учун фоний ҳаёт ташвишларига рози бўлдик», – деганларини эшитганлар.

Ибн Башшор юқоридаги санад билан шундай деганлар: «Бир куни Иброҳим билан бирга тунадик. Нонуштага ейдиган ҳеч вақомиз йўқ эди. «Эй Ибн Башшор, Аллоҳ таоло мискинлар ва фақирларга қандай неъматлар ва роҳатлар берган-а?! Қиёмат куни улардан закот, ҳаж, садақа ва силаи раҳм тўғрисида сўрамайди! Ғам ема, Аллоҳ таолонинг Ўзи ризқ беради. Қасамки, биз ҳар жиҳатдан боймиз. Бизга дунё роҳати берилган. Аллоҳнинг тоатида эканмиз, ҳеч нарсадан ташвишга тушмаймиз», – дедилар. Сўнгра намозга турдилар. Мен ҳам туриб, намоз ўқий бошладим.

Бир киши саккизта нон ва анчагина хурмо олиб келди. Иброҳим ибн Адҳам: «Эй ташвишга тушган биродарим, ол, е», – дедилар. Шу пайт бир тиланчи кириб келди. Унга хурмо билан учта нон бердилар. Менга учта нон бериб, иккита нонни ўзлари едилар.

Бир куни у киши билан дўмпайиб кўриниб турган қабрнинг олдига келдик. Унинг ҳаққиға дуо қилдилар ва шундай дедилар: «Бу – Ҳумайд ибн Жобирнинг қабри. У мана шу диёрларнинг амири эди. Бир пайтлар мол-дунё уммониға шўнғиган экан. Кейинчалик Аллоҳ таоло уни бундан халос қилибди. Менға хабар беришларича, бир куни Ҳумайд бир нарсадан хурсанд бўлиб ухлабди. Тушиға кирган киши қўлидаги китобни очибди. Унда зарҳал ҳарфлар билан: «Фонийни боқийдан устун қўйма, бойлигингға мағрур бўлма. Улар завол топганда ҳам, сен борсан. У қўлингдан кетгунича, сенинг мулкинг. У йўлдан уриб, кеккайтирмаса, хурсандлик ва шодлик. Некбин бўл: эртангға ишонилмаган кунинг кун эмас. Аллоҳнинг амриға шошил, Аллоҳ таоло:

عَرَضُهَا وَجَنَّةٍ رَبِّكُمْ مِّنْ مَّغْفِرَةٍ إِلَىٰ وَسَارِعُوا ﴿١٣٣﴾

لِلْمُتَّقِينَ أُعِدَّتْ وَالْأَرْضُ السَّمَوَاتُ ﴿١٣٣﴾

«Парвардигорингиз томонидан бўлғуси мағфиратға ҳамда тақводорлар учун тайёрлаб қўйилган эни осмонлар ва Ер баробарида бўлган жаннатға шошилигиз» (Оли Имрон сураси, 133-оят)», деган сўзлар ёзилган экан.

Уйқусидан чўчиб уйғониб: «Бу Аллоҳдан менға танбеҳ ва мавъизадир», – дебди. Мол-мулкдан воз кечиб, шу тоққа келиб, вафотига қадар Аллоҳға ибодат қилибди».

«Машҳур даҳолар сийрати» китобидан